

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
“ 09 ” _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ

Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія

Освітнього рівня: Перший (бакалаврський)

Освітньої програми: 227.00.02 «Фізична терапія, ерготерапія»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>0395/22</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ініціали)
« » » »	20 <u>22</u> р.

Київ - 2022

Розробники:

Харченко Г.Д., к.н.ф.в.с.,
ерготерапії.

доцент кафедри, кафедра фізичної терапії та

Викладачі:

Харченко Г.Д., к.н.ф.в.с.,
ерготерапії.

доцент кафедри, кафедра фізичної терапії та

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної
терапії та ерготерапії

Протокол від 01.09.2022 р. №9

Завідувач кафедри *В.Савченко* (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової)
програми (керівником проектної групи) «227 Здоров'я людини»
___. ___. 2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) *В.Савченко* (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму перевірено
___. ___. 2022 р.

Заступник директора/декана *О.Комоцька* (Оксана Комоцька)
(підпис)

Проланговано :

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість модулів	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити і сформувати професійні знання, вміння та навички щодо використання лікувального масажу в оздоровчій, спортивній та клінічній практиці.

Завдання дисципліни:

1. ЗК 01. Сформувати здатність отримувати знання та розуміти предметну область та професійну діяльність.
2. ЗК 03. Сформувати навички міжособистісної взаємодії.
3. ЗК 04. Сформувати здатність працювати в команді.
4. ЗК 09. Сформувати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
5. ЗК 11. Сформувати здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
6. ЗК 12. Сформувати здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
7. СК 02. Сформувати здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
8. СК 03. Сформувати здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
9. СК 05. Сформувати здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та

пульмонології, а також інших областях медицини з застосуванням реабілітаційного масажу.

10. СК 07. Сформувати здатність допомагати пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії з застосуванням реабілітаційного масажу.

11. СК 08. Сформувати здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії з застосуванням реабілітаційного масажу.

12. СК 09. Сформувати здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії, включаючи технічні засоби, функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

13. Надати знання про лікувальний масаж, його форми, види, про гігієнічні, фізіологічні та медико-біологічні аспекти застосування лікувального масажу.

14. Опанувати техніки виконання основних та допоміжних прийомів лікувального масажу відповідно до зон впливу, методики масажу (місцевий, загальний, самомасаж) та індивідуальних особливостей пацієнта.

15. Засвоїти особливості організації, планування, проведення та контролю курсу масажних процедур.

16. Надати знання про сегментарно-рефлекторний масаж, його види, прийоми та основні принципи застосування в реабілітаційній практиці.

3. Результати навчання за дисципліною

1. ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

2. ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

3. ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

4. ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

5. ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

6. Вміти:

– визначати показання і протипоказання прийомів лікувального масажу на різні системи організму;

– демонструвати техніку виконання основних та допоміжних прийомів лікувального масажу з урахуванням ділянки тіла та індивідуальних особливостей пацієнта;

– виконувати лікувальний самомасаж та надавати рекомендації щодо його проведення іншою особою.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт					Са мо сті йн а
		Аудиторна:					
		Ле кці ї	Се мін ар и	Пр акт ич ні	Ла бо рат ор ні	Інд иві дуа льн і	
Змістовий модуль 1. Основи лікувального класичного масажу.							
Тема 1. Теоретичні засади лікувального масажу. Історія розвитку, класифікація масажу. Показання та протипоказання до лікувального масажу.	4	2					2
Тема 2. Техніка прийомів погладжування методика виконання.	4			2			2
Тема 3. Техніка прийомів вижимання та методика їх виконання.	4			2			2
Тема 4. Техніка прийомів розминання та методика їх виконання	6			2			2
Тема 5. Техніка прийомів розтирання та методика виконання.	4			2			2
Тема 6. Техніка прийомів вібрації та методика виконання.	4			2			2
Тема 7. Види і техніка виконання рухів.	4			2			2
Модульний контроль	2						
Разом	30	2		12			14
Змістовий модуль 2. Методика проведення місцевого лікувального масажу.							
Тема 8. Правила виконання сеансу лікувального масажу. Поняття - «методика масажу». Призначення загального масажу. Схема загального масажу. Вихідні положення масажиста й масажованого	4	2					2
Тема 9. Масаж голови та обличчя. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2
Тема 10. Масаж комірцевої ділянки. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2
Тема 11. Масаж спини, ділянки таза та сідничних м'язів. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2
Тема 12. Масаж верхньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2
Тема 13. Масаж нижньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Са мо сті йн а
		Ле кці ї	Се мін ар и	Пр акт ич ні	Ла бо рат ор ні	Інд иві дуа льн і	
Тема 14. Масаж грудної клітки та живота. Оволодіння навичками виконання.	4			2			2
Модульний контроль	2						
Разом	30	2		12			14
Змістовий модуль 3. Основи лікувального класичного та сегментарно-рефлекторного масажу. Методика масажу при захворюваннях ОРА.							
Тема 15. Поняття про лікувальний масаж. Лікувальний рефлекторно-сегментарний масаж.	4	2					2
Тема 16. Особливості масажу при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату.	4			2			2
Тема 17. Масаж при захворюваннях хребта та суглобів.	4			2			2
Тема 18. Масаж при розтягненнях зв'язково-м'язового апарату. Масаж при переломах. Масаж при контрактурах. Помилки при виконанні.	4			2			2
Тема 19. Масаж при сколіозах. Масаж при плоскостопості.	4			2			2
Тема 20. Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.	4			2			2
Тема 21. Масаж при гіпертонії. Масаж при гіпотонії.	4			2			2
Модульний контроль	2						
Разом	30	2		12			14
Змістовий модуль 4. Масаж при захворюваннях внутрішніх органів.							
Тема 22. Масаж при захворюваннях дихальної та травної системи.	4	2					2
Тема 23. Методика масажу при бронхітах, пневмоніях, бронхіальній астмі.	4			2			2
Тема 24. Методика масажу при емфіземі легень та плевритах. Методика масажу по Кузнецову.	4			2			2
Тема 25. Масаж при гастритах з підвищеною та зниженою функцією секреції.	4			2			2

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Са мо сті йн а
		Ле кці ї	Се мін ар и	Пр акт ич ні	Ла бо рат ор ні	Інд иві дуа льн і	
Тема 26. Масаж при виразці шлунка та дванадцятипалої кишки. Методика проведення масажу.	4			2			2
Тема 27. Масаж при хронічних спастичних та атонічних колітах і дискинезіях кишкового тракту.	4			2			2
Тема 28. Масаж при порушенні моторної функції товстого кишечника. Масаж при гастроптозі.	4			2			2
Модульний контроль	2						
Разом	30			12			14
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	120	8		48			56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи лікувального класичного масажу.

Лекція 1. Теоретичні засади лікувального масажу. Історія розвитку, класифікація масажу. Показання та протипоказання до лікувального масажу.

Основні питання / ключові слова: Короткі історичні відомості про зародження та розвиток масажу як самостійної дисципліни та методу профілактики і лікування.

Системи та школи масажу. Гігієнічний класичний масаж. Гігієнічні основи масажу: обладнання кабінету масажу; гігієнічні основи проведення процедури масажу; гігієнічні вимоги до пацієнта; гігієнічні вимоги до масажиста; догляд за руками масажиста. Короткі історичні відомості про зародження.

Практичне заняття 1. Техніка прийомів прогладжування, методика виконання.

Основні питання / ключові слова: Техніка прийомів та види погладжування. Особливості фізіологічної дії. Методика виконання на різних частинах тіла.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го

курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.

5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 2. Техніка прийомів вижимання та методика їх виконання.

Основні питання / ключові слова: Техніка прийомів вижимання та методика виконання на різних частинах тіла. Особливості фізіологічної дії. Види вижимання. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.

2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.

3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.

5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 3. Техніка прийомів розминання та методика їх виконання.

Основні питання / ключові слова: Техніка прийомів розминання та методика виконання на різних частинах тіла. Особливості фізіологічної дії. Види розминання при виконанні яких м'язова тканина підіймається від кісткового ложа. Види розминання при виконанні яких м'язова тканина придавлюється до кісткового ложа. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.

2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.

3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 4. Техніка прийомів розтирання та методика виконання.

Основні питання / ключові слова: Техніка прийомів та види розтирання. Особливості фізіологічної дії. Методика й техніка виконання на різних ділянках тіла (м'язах, фасціях, сухожилках, суглобах). Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 5. Техніка прийомів вібрації та методика виконання.

Основні питання / ключові слова: Ударні прийоми. Фізіологічна дія. Види (постукування, рубання поплескування). Методичні вказівки. Струшуючі прийоми. Фізіологічна дія. Види (потрушування, струшування, валяння, вібрація).

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 6. Види і техніка виконання прийомів рухів.

Основні питання / ключові слова: Рухи. Види рухів (активні, пасивні, рухи з опором). Нормальна амплітуда рухів в суглобах кінцівок. Методичні вказівки. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Змістовий модуль 2. Методика проведення місцевого лікувального масажу.

Лекція 2. Правила виконання сеансу лікувального масажу. Поняття - «методика масажу». Призначення загального масажу. Схема загального масажу. Вихідні положення масажиста й масажованого.

Основні питання / ключові слова: Правила виконання сеансу масажу. Поняття - «методика масажу». Вихідні положення масажиста й масажованого.

Практичне заняття 7. Масаж голови та обличчя. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу голови та обличчя. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.

5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 8. Масаж комірцевої ділянки. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу комірцевої ділянки. Оволодіння навичками виконання. Вихідні положення масажиста й масажованого.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу ІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 9. Масаж спини, ділянки таза та сідничних м'язів. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Вихідні положення масажиста й масажованого. Методика масажу спини, ділянки таза та сідничних м'язів. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу ІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 10. Масаж верхньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу верхньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання. Вихідні положення масажиста й масажованого.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 11. Масаж нижньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Вихідні положення масажиста й масажованого. Методика виконання масажу нижньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 12. Масаж грудної клітки та живота. Оволодіння навичками виконання.

Основні питання / ключові слова: Вихідні положення масажиста й масажованого. Методика виконання масажу грудної клітки та живота. Оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Змістовий модуль 3. Основи лікувального класичного та сегментарно-рефлекторного масажу. Методика масажу при захворюваннях ОРА.**Лекція 3. Поняття про лікувальний масаж. Лікувальний рефлекторно-сегментарний масаж.**

Основні питання / ключові слова: Місце лікувального масажу в класифікації масажу. Види лікувального масажу (класичний, спортивний, сегментарно-рефлекторний, періостальний, сполучнотканинний, шведський, масаж за системою Манакова, фінський, апаратний), прийоми та їх комбінації. Мета масажу в комплексній терапії захворювань і травм. Протипоказання. Патологічні зміни в покривних тканинах та їх значення в побудові методики масажу.

Практичне заняття 13. Особливості масажу при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату.

Основні питання / ключові слова: Поняття дренажного масажу. Характерні клінічні ознаки та методика масажу при травмах опорно-рухового апарату: забитих місцях, розтягненні зв'язок суглобів та вивихах. Оволодіння методиками масажу на різних ділянках тіла.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 14. Масаж при захворюваннях хребта та суглобів.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при травмах хребта. Масаж при контрактурах. Схема та методика масажу, оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 15. Масаж при розтягненнях зв'язково-м'язового апарату. Масаж при переломах. Масаж при контрактурах. Помилки при виконанні.

Основні питання / ключові слова: Особливості масажу при переломах довгих трубчатих кісток та суглобових переломах, розтягненнях зв'язок, запаленнях, вивихах. Масаж при закритих травмах м'яких тканин: забитих місцях. Масаж при травмах хребта. Масаж при контрактурах. Схема та методика масажу, оволодіння навичками виконання.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.

5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 16. Масаж при сколіозах. Масаж при плоскостопості.

Основні питання / ключові слова: Методичні підходи з масажу при дефектах постави та сколіотичній хворобі; при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта; при остеохондрозі попереково-крижаного відділу хребта; при плоскостопості. Схема масажу, оволодіння навичками виконання..

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 17. Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.

Основні питання / ключові слова: Методичні підходи масажу при захворюваннях на порок серця та запалення міокарда, при захворюванні на ішемічну хворобу серця та інфаркт міокарда, при захворюванні на ішемічну хворобу серця та інфаркт міокарда.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 18. Масаж при гіпертонії. Масаж при гіпотонії.

Основні питання / ключові слова: Методики масажу при гіпертонічній та гіпотонічній хворобі.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Змістовий модуль 4. Масаж при захворюваннях внутрішніх органів.**Лекція 4.** Масаж при захворюваннях дихальної та травної систем.

Основні питання / ключові слова: Масажу при емфіземі та пневмосклерозі. Особливості виконання різних видів масажу та їх сполучення. Різні методичні підходи у залежності від локалізації патологічного процесу. Дренажні положення. Схеми та методики масажу з різних вихідних положень. Масаж при захворюваннях травної системи.

Практичне заняття 19. Методика масажу при бронхітах, пневмоніях, бронхіальній астмі.

Основні питання / ключові слова: Методики масажу при хронічному бронхіті, пневмоніях, бронхіальній астмі.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.

5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 20. Методика масажу при емфіземі легень та плевритах. Методика масажу по Кузнецову.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при емфіземі та пневмосклерозі. Методика масажу по Кузнецову.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 21. Масаж при гастритах з підвищеною та зниженою функцією секреції.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при гастритах з підвищеною та зниженою функцією секреції.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 22. Масаж при виразці шлунка та дванадцятипалої кишки. Методика проведення масажу.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при виразці шлунка та дванадцятипалої кишки. Методика проведення масажу.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 23. Масаж при хронічних спастичних та атонічних колітах і дискинезіях кишкового тракту.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при хронічних спастичних та атонічних колітах і дискинезіях кишкового тракту.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

Практичне заняття 24. Масаж при порушенні моторної функції товстого кишечника. Масаж при гастроптозі.

Основні питання / ключові слова: Методика масажу при порушенні моторної функції товстого кишечника. Масаж при гастроптозі. Помилки при виконанні.

Рекомендована література:

1. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.

с.

2. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с.
3. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
4. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук, А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с.
5. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських									
Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6	6	6	6	6
Робота на семінарському занятті									
Робота на практичному занятті	10	6	60	6	60	6	60	6	60
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ									
	Разом		97		97		97		97
Максимальна кількість балів : 388									
Розрахунок коефіцієнта : $388 / 100 = 3,88$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Основи лікувального класичного масажу (14 год.)		
1. Теоретичні засади лікувального масажу. Історія розвитку, класифікація масажу. Показання та протипоказання до лікувального масажу. Призначення загального масажу. Схема загального масажу. Вихідні положення масажиста й масажованого (2 год.). 2. Техніка прийомів погладжування методика виконання (2 год.). 3. Техніка прийомів вижимання та методика їх виконання (2 год.). 4. Техніка прийомів розминання та методика їх виконання (2 год.). 5. Техніка прийомів розтирання та методика виконання (2 год.). 6. Техніка прийомів вібрації та методика виконання (2 год.). 7. Види і техніка виконання рухів (2 год.).	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Методика проведення місцевого лікувального масажу (14 год.)		
8. Правила виконання сеансу масажу. Поняття - «методика масажу». Призначення загального масажу. Схема загального масажу. Вихідні положення масажиста й масажованого (2 год.). 9. Масаж голови та обличчя. Оволодіння навичками виконання (2 год.). 10. Масаж комірцевої ділянки. Оволодіння навичками виконання (2 год.). 11. Масаж спини, ділянки таза та сідничних м'язів. Оволодіння навичками виконання (2 год.). 12. Масаж верхньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання (2 год.). 13. Масаж нижньої кінцівки. Оволодіння навичками виконання (2 год.). 14. Масаж грудної клітки та живота. Оволодіння навичками виконання (2 год.).	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Основи лікувального класичного та сегментарно-рефлекторного масажу. Методика масажу при захворюваннях ОРА (14 год.)		
15. Поняття про лікувальний масаж. Лікувальний рефлекторно-сегментарний масаж (2 год.). 16. Особливості масажу при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату (2 год.). 17. Масаж при захворюваннях хребта та суглобів (2 год.). 18. Масаж при розтягненнях зв'язково-м'язового апарату. Масаж при переломах. Масаж при контрактурах. Помилки при виконанні (2 год.). 19. Масаж при сколіозах. Масаж при плоскостопості (2 год.). 20. Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи (2 год.). 21. Масаж при гіпертонії. Масаж при гіпотонії (2 год.).	Поточний	5
Змістовий модуль 4. Масаж при захворюваннях внутрішніх органів (14 год.)		

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
22. Масаж при захворюваннях дихальної та травної систем (2 год.). 23. Методика масажу при бронхітах, пневмоніях, бронхіальній астмі (2 год.). 24. Методика масажу при емфіземі легень та плевритах. Методика масажу по Кузнецову (2 год.). 25. Масаж при гастритах з підвищеною та зниженою функцією секреції (2 год.). 26. Масаж при виразці шлунка та дванадцятипалої кишки. Методика проведення масажу (2 год.). 27. Масаж при хронічних спастичних та атонічних колітах і дискинезіях кишкового тракту (2 год.). 28. Масаж при порушенні моторної функції товстого кишечника. Масаж при гастроптозі (2 год.).	Поточний	5
Всього: 56 годин		20

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо	10 -13

Оцінка	Кількість балів
<i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — точки контролю - залік.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год.: лекції - 8 год., практ. заняття - 48 год., самостійна робота - 56 год., модульн. контроль - 8 год.

Модулі	ЗМ 1. Основи лікувального класичного масажу. (97 балів)					
Лекції	1					
Теми лекцій	Теоретичні засади лікувального масажу. Історія розвитку, класифікація масажу. Показання та протипоказання до лікувального масажу.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	1	2	3	4	5	6
Теми практичних занять	Техніка прийомів погладження методика виконання.	Техніка прийомів вижимання та методика їх виконання.	Техніка прийомів розминання та методика їх виконання	Техніка прийомів розтирання та методика виконання.	Техніка прийомів вібрації та методика виконання.	Види і техніка виконання рухів.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 балів)					
Підсум. контроль						

Модулі	ЗМ 2. Методика проведення місцевого лікувального масажу (97 балів).					
Лекції	1					
Теми лекцій	Правила виконання сеансу лікувального масажу. Поняття - «методика масажу». Призначення загального масажу. Схема загального масажу. Вихідні положення масажиста й масажованого.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	7	8	9	10	11	12
Теми практичних занять	Масаж голови та обличчя. Оволодіння навичками виконання.	Масаж комірцевої ділянки.	Масаж спини, ділянки таза та сідничних м'язів.	Масаж верхньої кінцівки	Масаж нижньої кінцівки.	. Масаж грудної клітки та живота. .
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №2 (25 балів)					
Підсум. контроль						

Модулі	ЗМ 3. Основи лікувального класичного та сегментарно-рефлекторного масажу. Методика масажу при захворюваннях ОРА (97 балів).					
Лекції	1					
Теми лекцій	Поняття про лікувальний масаж. Лікувальний рефлекторно-сегментарний масаж.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	13	14	15	16	17	18
Теми практичних занять	Особливості масажу при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату	Масаж при захворюваннях хребта та суглобів.	Масаж при розтягненнях зв'язково-м'язового апарату. Масаж при переломах. Масаж при контрактурах. Помилки при виконанні.	Масаж при сколіозах. Масаж при плоскостопості	Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи	Масаж при гіпертонії. Масаж при гіпотонії.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №3 (25 балів)					
Підсум. контроль						

Модулі	ЗМ 4. Масаж при захворюваннях внутрішніх органів (97 балів)					
Лекції	1					
Теми лекцій	Масаж при захворюваннях дихальної та травної системи.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	19	20	21	22	23	24
Теми практичних занять	Методика масажу при бронхітах, пневмоніях, бронхіальній астм.і	Методика масажу при емфіземі легень та плевритах. Методика масажу по Кузнєцову.	Масаж при гастритах з підвищеною та зниженою функцією секреції	Масаж при виразці шлунка та дванадцятипалої кишки. Методика проведення масажу	Масаж при хронічних спастичних та атонічних колітах і дискинезіях кишкового тракту.	Масаж при порушенні моторної функції товстого кишечника. Масаж при гастроптозі.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №4 (25 балів)					
Підсум. контроль						

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж / Л.О Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко – Тернопіль : Укомедекнига, 2005. – 448. Режим доступа : https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/1/8676/lik_masazh.pdf?sequence=1
2. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020, - 592 с.
3. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с. Режим доступа :
4. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3566/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B6%D1%83%20%D1%82%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B6%D1%83.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Єфіменко П.Б. Техніка та методика класичного масажу : навч. посібник / П.Б. Єфіменко – Харків : «ОВС», 2007. – 216 с.
6. Істомін А,Г. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсуІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с. Режим доступа : <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/27748/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BD%20%D0%9B%D1%96%D0%BA.%20%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B6%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%85%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B2%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>
7. Мороз Л. Універсальна енциклопедія лікувального й оздоровчого масажу. К. : БАО. – 2011. – 448 с.
8. Підкопай Д.О., Лікувальний масаж : підручник / Д.О.Підкопай, Є. В. Гарячий. - Харків : Колегіум, 2021. - 400 с.
9. Степашко М.В. Масаж і лікувальна фізична культура в медицині : підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К. : ВСВ «Медицина», 2010. – 352 с.
10. Філак Я.Ф. Масаж і нетрадиційний масаж : підручник / Я.Ф.Філак, Ф.Г. Філак - Ужгород. - 2015. - 418 с.

Додаткова:

- 11.Вакуленко Л.О. Масаж загальний та самомасаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Укрмедкнига», 2018, - 380 с.
- 12.Вакуленко Л.О. Реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Київ : ВСВ «Медицина», 2018, - 524 с.
13. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту / А.П. Корольчук,

- А.С. Сулима – Вінниця: 2018. – 124 с. режим доступа :
<https://www.vspu.edu.ua/faculty/sport/doc/metod1.pdf>
14. Санс Менхібар Дитячий масаж / Санс Менхібар Хосе Мануель. - Харків : ВСВ «Vivat». - 2011. – 160 с.
15. Філак Ф. Г. Нетрадиційні засоби оздоровлення : навч. посібник / М. І. Кручаниця, Ф. Г. Філак, Н. В. Розумик, Я. Ф. Філак. – Ужгород : Вид-во УжНУ, 2008. – 120 с.
16. Язловецький В. С. Основи спортивного й лікувального масажу : навчальний посібник для студ. фак-тів фіз. вих. / В. С. Язловецький, В. М. Мухін, А. Н. Турчак. - Кіровоград, 2004. - 336 с.

Додаткові ресурси

17. <https://ivr.ua/ua/lechebnyy-massazh>
18. <https://imedic.kiev.ua/uk/statyi/massazh/lechebnyj-massazh/1530-meditsinskij-massazh>
19. <https://www.youtube.com/watch?v=Y7kCbZaRgeI>
20. https://www.youtube.com/watch?v=q0P0_V5l-2k
21. <https://www.youtube.com/watch?v=K42VmSMPp9M>